

2023-01-23

Länsstyrelsens underlag inför Uppsala kommuns beslut om planeringsstrategi

Inledning

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 26 § plan- och bygglagen (PBL) i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det.
Lag (2020:76)

I detta underlag till Uppsala kommun redovisar Länsstyrelsen i Uppsala län (härefter länsstyrelsen) vilka, nya eller ändrade, statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen informerar också om förändringar gällande övriga allmänna intressen som kan vara bra att ha med sig i kommande arbete med planeringsstrategi. Slutligen redovisas länsstyrelsens syn på granskningsyttrandenas aktualitet.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Innehållsförteckning	2
Gällande översiktsplan	3
Ny lagstiftning	3
<i>Plan- och bygglagen (PBL)</i>	3
<i>Krav på riskbedömning i översiktsplan</i>	4
<i>Miljöbalken</i>	4
Planeringsunderlag	5
Statliga intressen	5
<i>Riksintressen</i>	5
<i>Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken</i>	6
<i>Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken</i>	10
Miljökvalitetsnormer	11
<i>Miljökvalitetsnormer för vatten</i>	11
<i>Miljökvalitetsnormer för utomhusluft</i>	12
<i>Miljökvalitetsnormer för buller</i>	12
Hälsa, säkerhet och risk för olyckor	12
<i>Buller</i>	12
<i>Risker – farligt gods och miljöfarlig verksamhet</i>	13
<i>Förorenade områden</i>	13
<i>Ras, skred, erosion och översvämning</i>	13
<i>Klimatrelaterade risker och klimatanpassning</i>	14
Mellankommunala och regionala intressen	15
Regional utvecklingsstrategi	16
Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet	16

Gällande översiktsplan

Uppsala kommuns gällande översiktsplan består av följande delar:

- Kommuntäckande översiktsplan 2016 antagen 12 december 2016.
- Fördjupad översiktsplan Funbo antagen 2011
- Fördjupad översiktsplan Rörken – Hovgården antagen 1993
- Fördjupad översiktsplan Storsvreta antagen 2012
- Aktualitetsförklaring av kommuntäckande översiktsplan 2016 antagen 3 november 2020

Ny lagstiftning

Sedan Uppsala kommuns kommuntäckande översiktsplan antogs 2016 har det tillkommit ny lagstiftning som kan ha direkt påverkan på kommunens arbete med översiktsplanering. Följande redogörelse bör inte ses som komplett eftersom det kan finnas ytterligare lagändringar som indirekt kan komma att påverka översiktsplaneringen. Under varje rubrik hänvisas löpande till lagförändringar inom respektive område.

Plan- och bygglagen (PBL)

Förändringar i 3 kapitlet

Den 1 april 2020 förändrades 3 kapitlet om översiktsplan. Med lagändringarna har många paragrafer fått nytt innehåll eller formulerats om. Boverket har gjort en sammanställning över lagändringarna som finns att läsa på PBL kunskapsbanken.¹ Syftet med ändringarna är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell.

Den största förändringen är att kommunernas aktualitetsprövning av översiktsplanen har ersatts med att kommunerna ska ta fram en planeringsstrategi (3 kap. 23 § PBL). Från och med valet 2022 ska kommunfullmäktige ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod.

Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val vilket innebär att fullmäktige senast den 11 september 2024 ska ha antagit kommunens första planeringsstrategi. Om inte detta genomförs upphör översiktsplanen att vara aktuell. Avsikten med en planeringsstrategi är att den ska vara mer framåtsyftande än aktualitetsprövningen i och med att kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen ska vara i fokus. Därför är det också möjligt att ändra strategin från det att den antagits och fram till nästa ordinarie val.

¹ [Boverket – Ändringen av PBL 3 kap 1 april 2020](#)

Om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom första halvan av mandatperioden behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi inom samma period. Läs mer om planeringsstrategi, dess tänkta innehåll och övergångsbestämmelser på PBL kunskapsbanken.²

Krav på riskbedömning i översiktsplan

Den 1 augusti 2018 ändrades 3 kap. 5 § PBL i syfte att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatförändringar. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen ser på risken för skador på den byggda miljön. Riskbedömningen ska utgå från händelser såsom översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade. Kommunen ska också redogöra för hur sådana risker kan minska eller upphöra. Lagändringen trädde i kraft den 1 augusti 2018, men för ärenden om antagande eller ändring av översiktsplan som har påbörjats före 1 augusti 2018 fortsätter dock lyda under de äldre föreskrifterna. Läs mer på PBL kunskapsbanken.³

Under avsnittet nedan om *Hälsa, säkerhet och risk för olyckor* ges mer vägledning om hur kommunen bör hantera detta.

Miljöbalken

Nytt 6 kapitel om miljöbedömning

Den 1 januari 2018 fick miljöbalken ett nytt 6 kapitel med det nya namnet *Miljöbedömningar*. Parallellt infördes ändringar i PBL:s 3, 4 och 5 kapitel. En del begrepp i lagstiftningen har ändrats. Dessa ändringar ska tillämpas på planer som påbörjas efter 1 januari 2018.

När det gäller miljöbedömningar av planer och program, där översiktsplanen ingår, innehåller 6 kap i miljöbalken krav på vilka miljöaspekter som ska omfattas av miljöbedömningen. Ett större fokus ligger nu på att integrera dessa i planen. Kommunen ska göra en strategisk miljöbedömning i samband med att översiktsplanen tas fram.

Miljöbalkens 6 kapitel, 9–12 §§ tar upp miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) utförande och innehåll. Avgränsning, innehåll och detaljeringsgrad anpassas till vad som är lämpligt för den aktuella översiktsplanen. Samråd om detta genomförs med Länsstyrelsen. Läs mer och få vägledning om strategiska miljöbedömningar på Naturvårdsverkets webbplats.⁴

² [Boverket – Planeringsstrategi](#)

³ [Boverket – Översiktsplanens innehåll](#)

⁴ [Naturvårdsverket – Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken](#)

Miljöbedömningsförordningen införs

Under 2018 ersattes förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar med miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Planeringsunderlag

Länsstyrelserna arbetar tillsammans med en gemensam Planeringskatalog som är en webbaserad söktjänst för planeringsunderlag. I Planeringskatalogen finns relevanta planeringsunderlag för fysisk planering från statliga myndigheter i form av rapporter, vägledningar, geodata, karttjänster och webbsidor.

Sedan gällande översiktsplan antogs har nya underlag avseende statliga och mellankommunala intressen tillkommit med betydelse för kommunens översiktsplanering. Bland annat avseende lagstiftning, planeringsunderlag samt nya regionala och nationella mål. Länsstyrelsens redovisning i detta underlag är ett urval av sådana underlag som bedömts vara relevanta för Uppsala kommuns översiktsplanearbete. För ytterligare underlag hänvisar Länsstyrelsen till Planeringskatalogen som löpande samlar och uppdaterar planeringsunderlag från statliga myndigheter:

[Planeringskatalogen](#)

Statliga intressen

Länsstyrelsens sammanställning av statliga och mellankommunala intressen redovisar de statliga intressena i länet. Dokumentet är senast uppdaterat 2018 och trots att det har skett förändringar inom flera områden utgör det ett bra grunddokument.

[Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen – underlag för översiktsplanering i Uppsala län.](#)

Riksintressen

Under 2021 gjordes en översyn av riksintresseanspråken. De riksintressen som var föremål för översynen är riksintressena kommunikation, friluftsliv (3 kap. MB), naturvård, kulturmiljö, energiproduktion, -distribution samt industriell produktion. Sammantaget har det funnits förväntningar från regeringen om att översynen skulle leda till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning. Resultat från översynen visar att det finns brister i riksintressesystemet. Det är dock inte klart i dagsläget hur fortsatta åtgärder kommer att se ut.

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Nedan finns redovisat de riksintressen som är aktuella. Ett antal riksintresseanspråk har uppdaterats sedan den gällande översiktsplanen antogs. För riksintressena finns vidare hänvisningar till GIS-filer och värdebeskrivningar.

Kulturmiljövård

Sedan den kommuntäckande översiktsplanen antogs har en översyn av riksintressena för kulturmiljö gjorts i Uppsala kommun.⁵ För majoriteten av riksintressena har en revidering av gräns och beskrivning gjorts, vilka redovisas med beslutsdatum nedanför.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Sätuna	1987-11-05	Vaksala	2016-11-07
Skuttungeby	1987-11-05	Rasbo-Funbo	2016-11-07
Uppsala stad	2013-12-18	Åland	2016-11-07
Bälinge mossar	2016-11-07	Hågaåns dalgång	2016-11-07
Gamla Uppsala samt Fyrisåns och Björklingeåns och dalgångar	2016-11-07	Sävaåns dalgång	2016-11-07
Trätmot	2016-11-07	Uppsala-Näs	2016-11-07
Bladåkers centralbygd	2016-11-07	Viks slott och Balingsta	2016-11-07
Bladåkers skogsbygd	2016-11-07	Alsike	2018-11-23
Bennebols och Vällnora bruk	2016-11-07	Långhundradalen	2018-11-23
Uppsalaslätten och och Jumkilsåns dalgång	2016-11-07		

⁵ [Planeringskatalogen – Riksintresse kulturmiljö](#)

Naturvård

Inga förändringar av riksintresseanspråken för naturvård har skett.⁶

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Tämnaren	1988-12-20	Degermossen	2000-02-07
Vikstaåsen	2000-02-07	Frötunaviken	2000-02-07
Andersby-Ängsbackar	1988-12-20	Faringe	2000-02-07
Ryggmossen	2000-02-07	Långbergsbacken	2000-02-07
Vissjön	1988-12-20	Ekeby-Ånge	2000-02-07
Björklinge-Långsjön	2000-02-07	Örby	2000-02-07
Jumkilsdalen	1988-12-20	Kungshögarna	2000-02-07
Fiby urskog	2000-02-07	Styggkärret	2000-02-07
Kungshamn-Morga-Krusenberg	2000-02-07	Fäbodmossen	2000-02-07
Harparbollund	1988-12-20	Knutby	2000-02-07
Almungemassivet	1988-12-20	Hosjöområdet	2000-02-07
Vällenaområdet	2000-02-07	Ulvbygden	2000-02-07
Arnöhuvud	1988-12-20	Hågahögen	2000-02-07
Lunsen	2000-02-07	Uppsala-Näsdalen	2000-02-07
Rungarn	2000-02-07	Ultuna källa	2000-02-07
Aspbladsmossen	2000-02-07		

Yrkesfiske

Namn	Beslutsdatum
Yrkesfiske sjöar: Mälaren	2020-02-28

⁶ [Planeringskatalogen – Riksintresse naturvård, kulturmiljö och friluftsliv](#)

Friluftsliv

Sedan Uppsala kommuns översiktsplan antogs har ett nytt riksintresseanspråk för friluftsliv tillkommit.

Namn	Beslutsdatum
Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån	2017-01-19

Vattenförsörjning

Sedan Uppsala kommuns översiktsplan antogs har ett nytt riksintresseanspråk för vattenförsörjning tillkommit.

Namn	Beslutsdatum
Uppsalaåsens dricksvattenanläggningar	2016-09-16

Totalförsvaret

Riksintressen för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Dels finns det områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena.⁷

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess och inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt ska skickas på remiss till Försvarmakten.

För att säkerställa att eventuella områden som pekats ut som lämpliga för etablering av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess (enligt OSL 15 kap 2§), måste en förfrågan ställas till Försvarmakten.

⁷ [Planeringskatalogen – Riksintresse totalförsvaret](#)

Energiproduktion och -distribution

Energimyndigheten fattade den 15 april 2019 beslut om Riksintresse energiproduktion och energidistribution Forsmark.⁸ I beslutet ingår en bedömning att anslutningsledningar till nästa stamnätsstation är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Det innebär att ledningar i Uppsala kommun berörs. Värdebeskrivningen och den geografiska avgränsningen är sekretessbelagd och får begäras ut.

Elektroniska kommunikationer

Post- och telestyrelsen (PTS) pekar ut anläggningar för elektroniska kommunikationer som är att anse som riksintressen. Vad gäller dessa kan de inte redovisas öppet.⁹

Det är dock viktigt att beakta om kommande arbeten med översiktsplan innebär uppförande av vindkraftverk, eftersom dessa i vissa fall kan påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

Kommunikationer

Senaste uppdaterade beslut gällande riksintresseanspråken för kommunikationer gjordes 2022-09-26.¹⁰ I och med Trafikverkets beslut TRV 2020/131663 utgör väg 72 och 600 inte längre riksintresse för kommunikationer. Även Ärna flygplats har utgått som riksintresse för kommunikationer luftfart.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
E4	2022-09-26	Väg 55	2022-09-26
Ostkustbanan befintlig och planerad	2022-09-26	Väg 288/ väg 292	2022-09-26
Dalabanan befintlig och planerad	2022-09-26		

⁸ [Energimyndighetens dnr 2019-3306](#)

⁹ [Planeringskatalogen – Riksintresse anläggningar för elektronisk kommunikation](#)

¹⁰ [Planeringskatalogen – Riksintresse kommunikationer](#)

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken i Uppsala kommun är inte förändrade sedan gällande översiktsplan antogs 2016.¹¹

Natura 2000-områden

Sedan kommunens översiktsplan antogs har en översyn gjorts av samtliga bevarandeplaner för länets Natura 2000-områden, vilka sedan har uppdaterats vid två tillfällen, den 15 december 2016 och den 31 mars 2017.

Namn	Beslutsdatum	Namn	Beslutsdatum
Aspbladsmossen	2012-08-01	Lunsen	2012-08-01
Björnsundet-Storkärren	2012-08-01	Olas skifte	2012-08-01
Bokaren	2009-04-01	Oxkällan	2001-01-01
Bäcklösa	2012-08-01	Pansarudden	2012-08-01
Dammen-Edsjön	2012-08-01	Ramsens västra strand	2006-10-01
Degermossen	2012-08-01	Ryggmossen	2012-08-01
Ekdalen	2012-08-01	Ryttarhagen	2002-05-01
Ekeby-Ånge	2006-10-01	Siggefora ledningsgata södra	2009-04-01
Faringe	2009-04-01	Stigsbo Rödmosse	2012-08-01
Fiby urskog	2012-08-01	Storskogen	2012-08-01
Fullerö backar	2012-08-01	Styggekärret	2012-08-01
Fäbodmossen	2012-08-01	Sävjaån-Funbosjön	2010-05-01
Gåsholmen	2012-08-01	Tjäderleksmossen	2012-08-01
Harparbol lund	2001-01-01	Tämnaren öst	2012-08-01
Hästhagen-Kilholmen	2012-08-01	Uppsala kungsäng	2012-08-01
Högstaåsen	2009-04-01	Viksta stentorg	2002-05-01
Knutby	2012-08-01	Wik	2006-10-01

¹¹ [Planeringskatalogen – Riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken](#)

Kroppsjön	2012-08-01	Örby	2012-08-01
Kärr norr om Sjödyn	2012-08-01	Östra Nåsten	2012-08-01
Lena-Husby	2006-10-01		

Rörligt friluftsliv

Namn	Beslutsdatum
Ekoln	1998-06-11

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för vatten

Vattenmyndigheten inom Norra Östersjöns vattendistrikt har antagit förvaltningsplan 2022-2027, miljökvalitetsnormer (MKN) samt åtgärdsprogram 2022-2027 för distriktets vattenförekomster.¹² Det innebär att det för större sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten i föreskrift fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna (miljökvalitetsnormer).¹³

Myndigheter och kommuner är skyldiga att genomföra de åtgärder som fastslagits i åtgärdsprogrammet för att följa miljökvalitetsnormerna. För kommunens del innebär detta bland annat att planläggningen behöver utvecklas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan uppnås och inte försämrats.

Förvaltningsplanen beskriver i stora drag hur vattnen mår, hur de övervakas och förvaltas. Åtgärdsprogrammet innehåller juridiskt bindande åtgärder riktade till Sveriges myndigheter och kommuner. En av de kommunala åtgärderna handlar om fysisk planering och tydliggör att, samt beskriver till viss del hur, kommunen ska förhålla sig till miljökvalitetsnormer för vatten vid översiktsplanering.

Länsstyrelsen vill också påminna om att det finns helt nya underlag vad gäller påverkansanalys, statusklassning, riskbedömning, förslag till åtgärder, och miljökvalitetsnormer för förvaltningsperiod 4 (2022–2027) och att kommunen vid fysisk planering alltid ska utgå från senaste förvaltningscykeln som planeringsunderlag. Notera att detta inte är samma sak som valet ”Senaste bedömning” i VISS. Det ska alltid anges från vilken cykel underlaget har hämtats samt när uttag görs.

¹² [Vattenmyndigheterna – Förvaltningsplan 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt](#)

¹³ [Vattenmyndigheterna – Miljökvalitetsnormer för vatten](#)

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Det finns ett flertal vägledningsdokument och andra vägar till information och stöd vid tillämpning av miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft. Vägledningen *Luftguiden*¹⁴ (senaste version 2019) utgör basen i vägledningen, men utöver den finns flera, mer fördjupande vägledningar. Naturvårdsverket har sammanställt de vägledningar som finns.¹⁵

Miljö kvalitetsnormer för buller

Enligt förordning om omgivningsbuller ska en kommun med fler än 100 000 invånare, senast den 30 juni vart femte år, kartlägga och ta fram åtgärdsprogram för alla vägar och järnvägar, eventuella flygplatser samt industriell verksamhet inom kommunen. När det gäller vägar avses såväl statliga som kommunala och enskilda.

Hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Boverket tog 2018 fram vägledningen *Hälsa, säkerhet och risker* som handlar om tillämpning av PBL med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion.¹⁶ Vägledningen är ett stöd i kommande planeringsstrategi.

Buller

Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar. För olika kategorier av buller finns också riktvärden för bullernivåer vid bostadsbyggnader. Nya regler för buller trädde i kraft under 2015, 2016 och 2017. I april 2020 publicerade Boverket en reviderad vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostadsbyggnader.¹⁷ Vägledningen ansluter till de nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller som publicerats under 2020.

Gällande buller från vindkraftverk publicerades en ny vägledning från Naturvårdsverket i slutet av 2020.¹⁸

I kommande planeringsstrategi bör kommunen, med hänsyn till förändringar i förordningen, de nya allmänna råden och de nya kunskapsunderlag och vägledningar som

¹⁴ [Naturvårdsverket - Luftguiden](#)

¹⁵ [Vägledningsdokument - MKN](#)

¹⁶ [Planeringskatalogen – Hälsa, säkerhet och risker](#)

¹⁷ [Boverket – Omgivningsbuller från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär](#)

¹⁸ [Naturvårdsverket – Vägledning om buller från vindkraftverk](#)

finns gällande buller ta ställning till kommunens fortsatta arbete med frågorna inom ramen för översiktsplaneringen.

Risker – farligt gods och miljöfarlig verksamhet

Enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken ska människors hälsa och säkerhet beaktas i planeringsprocessen. Kommunen bör redan i den översiktliga planeringen ange generella principer för riskhanteringsprocessen i syfte att tidigt identifiera potentiella intressekonflikter och öka förutsägbarheten för att möjliggöra den utveckling som kommunen önskar.

I nu gällande översiktsplan skriver kommunen översiktligt på ett bra sätt kring risker kopplade till farligt gods och farliga verksamheter. Det är viktigt att ta med sig i planeringsstrategin gällande bedömning om kommande översiktsplanering. Om det konkretiseras ytterligare genom identifiering av riskobjekt, skyddsobjekt och intressekonflikter ur ett helhetsperspektiv antas förutsägbarheten öka och den efterföljande planläggningen underlättas. Konkretiseringen ökar i sin tur möjligheterna till utveckling i den riktning som kommunen önskar.

Under 2017 reviderades vägledningen *Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering* som är framtagen i samarbete mellan Boverket, MSB och Naturvårdsverket.¹⁹

Förorenade områden

En strategi för hur förorenade områden ska hanteras och åtgärdas är nödvändig för att uppnå miljömålen samt för att främja människors hälsa och säkerhet. Mycket information och vägledning från länsstyrelserna finns samlat under länsstyrelsernas EBH-portal. Som underlag för att kommunen ska kunna arbeta strategiskt med förorenade områden finns vägledningmaterialet Strategipaketet på EBH- portalen.²⁰ Det är en fördel om detta får genomslag i arbetet med planeringsstrategin.

Informationen om förorenade områden förändras och uppdateras kontinuerligt i EBH-stödet. Det kan exempelvis handla om nya objekt inom branscher som inte tidigare uppmärksammats och nya undersökningar eller åtgärder som utförts.

Ras, skred, erosion och översvämning

Sedan gällande kommuntäckande översiktsplan antogs 2016 har en harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tagits fram av SGI

¹⁹ [Planeringskatalogen – Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering](#)

²⁰ [Länsstyrelserna – EBH-portal](#)

tillsammans med bland andra MSB och SGU. I den finns flertalet underlag som kan ge en uppdaterad kommuntäckande bild avseende riskområden för ras, skred och erosion.²¹

Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst som uppdateras regelbundet och nya underlag kan tillkomma. Några exempel på lämpliga underlag är ”Förutsättningar för skred i finkornig jordart”, ”Stränders eroderbarhet” och ”Områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar”. Informationen är utifrån geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning. En samlad bedömning av hur dessa risker och förutsättningar påverkar varandra och hur detta påverkar lämplig markanvändning bör därför göras. I tillägg kan även en risk för potentiell förekomst av sur sulfatjord läggas till. Kommande planeringsstrategi kan utifrån ovanstående också inkludera uppdrag att upprätta en strategi för hur de geotekniska frågorna ska klarläggas.

Boverket har sedan 2010 sammanställt riktlinjer och rekommendationer för hantering av risker kopplade till naturolyckor i en tillsynsvägledning för länsstyrelserna.²²

Klimatrelaterade risker och klimatanpassning

År 2018 infördes en ny bestämmelse i PBL genom ett tillägg i 3 kap. 5 §. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Förutom ny och befintlig bebyggelse innefattas den byggda miljön, även anläggningar samt vegetation, parker och andra grönområden.

Syftet med tillägget är att stärka kommunernas klimatanpassningsarbete. Det ska göras genom att skapa en samlad bild av klimatrelaterade risker i kommunen, skapa förståelse för sårbarheter och konsekvenser samt att skapa ett underlag för riskacceptans eller plan för åtgärder.

Det här betyder att kommunerna behöver identifiera byggda miljöer som riskerar att drabbas av klimatrelaterade risker samt ta ställning till hur kommunen avser att hantera dessa risker. Hur kommunen har hanterat detta ska framgå i översiktsplanen. Läs mer på PBL kunskapsbanken.²³

Ett metodstöd till kommunernas hantering av dessa frågor i översiktsplanen har tagits fram av länsstyrelserna i Stockholm och Västra Götaland tillsammans med SMHI och MSB under 2021. Stödet belyser hur arbetsprocessen kan utformas och hur man kan gå till väga för att ta fram underlag samt vad som behöver framgå i översiktsplanen. Här finns vägledning för hur geologiska, geotekniska och topografiska underlag såsom

²¹ [SGI – Kartunderlag om ras, skred och erosion](#)

²² [Boverket - Tillsynsvägledning naturolyckor](#)

²³ [Boverket – Översiktsplanens innehåll](#)

havsnivåhöjnings-, översvämnings-, ras- och skredkarteringar kan användas. Metodstödet ger också förslag på olika slags åtgärder för riskhantering som kan uttryckas i översiktsplanen.²⁴

De riskbedömningar som genomförs ska kunna utföras med hjälp av befintligt underlag. Detta innefattar existerande geologiska, geotekniska och topografiska underlag samt havsnivåhöjnings-, översvämnings-, ras- och skredkarteringar som nationella myndigheter och länsstyrelser tillhandahåller. Om statlig infrastruktur ligger inom ett område kan underlag från Trafikverket behövas. Nedan följer några underlag som är aktuella i skrivande stund:

- [Översvämningskarteringar](#) – (MSB)
- [Länsstyrelsens lågpunktskartering för länets tätorter](#)
- Karttjänst – [Ras, skred och erosion](#) (SGI)
- [Framtidsklimat](#), klimatscenarier, länsanalyser och klimatindikatorer (SMHI)
- [Framtidsklimat i Uppsala län](#) (SMHI)

Förutom underlagen ovan och metodstödet för att hantera klimatrelaterade risker i översiktsplaneringen har olika vägledningar om klimatanpassning uppdaterats och tagits fram de senaste åren. Dessa går att hitta på följande webbplatser:

- Boverket – [Vägledning om klimatanpassning i ÖP](#)
- SMHI – [Exempel och stöd för fysisk planering](#)
- Länsstyrelsen Uppsala län – [Klimatanpassning](#)
- Naturvårdsverket - [Klimatanpassning](#)

SGI och MSB har identifierat områden i Sverige där det finns risk för klimatrelaterade ras, skred, erosion och översvämningsrisker. Uppdraget innebär också att beskriva sannolikhet och samhällsekonomiska konsekvenser.²⁵ En karttjänst med beskrivningar av de nationella riskområdena och kommunanalyser finns också tillgänglig.²⁶

Mellankommunala och regionala intressen

Sedan gällande översiktsplan antogs har nya regionala planer och strategier antagits eller kommer att antas inom de närmaste åren.

²⁴ [Länsstyrelserna – Klimatrelaterade risker i översiktsplanering - metodstöd](#)

²⁵ [SGI – Sveriges största riskområden](#)

²⁶ [SGI, MSB – Riskområden för ras, skred, erosion och översvämningsrisker](#)

Regional utvecklingsstrategi

Region Uppsala har ansvaret att samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. En ny regional utvecklingsstrategi (RUS) och Agenda 2030-strategi antogs i februari 2021.²⁷

Bedömning av granskningsyttranden aktualitet

Länsstyrelsens bedömning av Uppsala kommuns kommuntäckande översiktsplan antagen 2016 är i övrigt att granskningsyttrandena fortfarande är aktuella, förutom hänvisningar till äldre lagstiftning, program, policys m.m. Dessa kommenteras i stället i ovanstående underlag.

²⁷ [Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi i Region Uppsala](#)